

Bokomslaget – skapa en layout

Former, färger och bildkompositioner samt deras betydelsebärande egenskaper och hur dessa kan användas i bildskapande arbete - Bild, Årskurs 7-9

Syfte

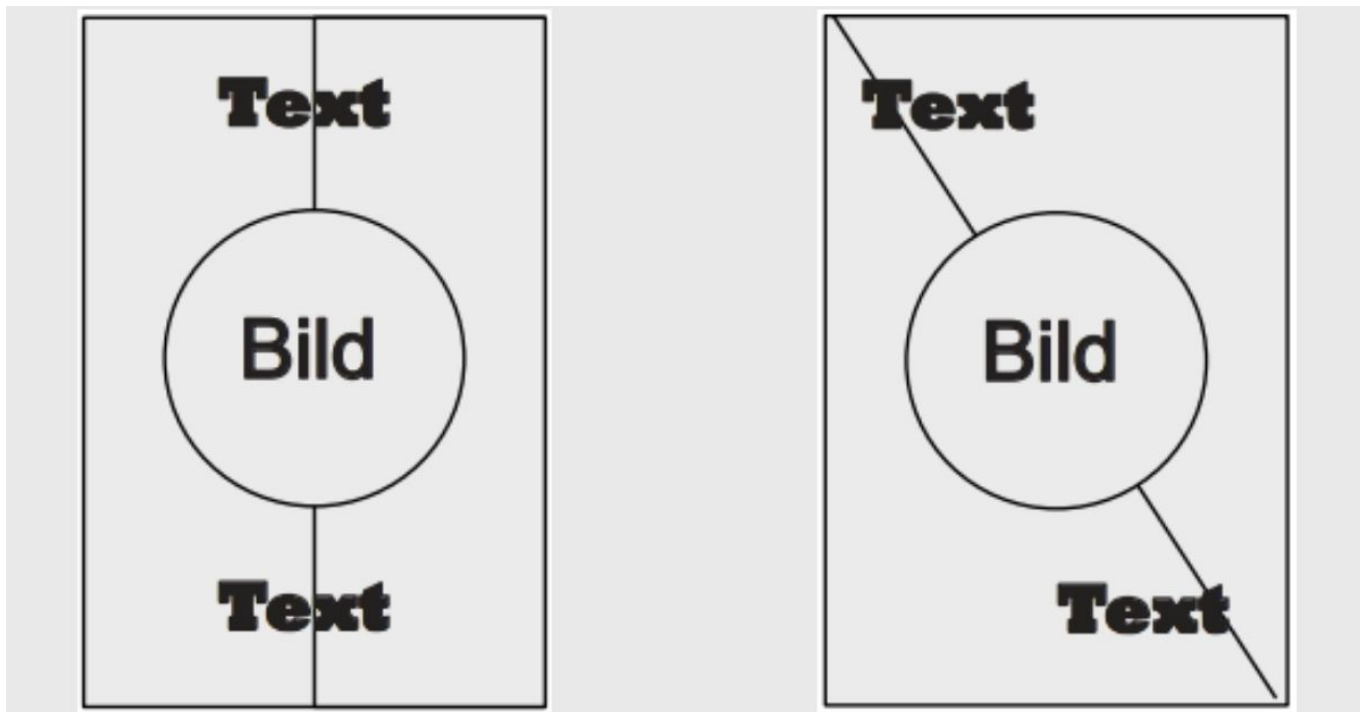
Layout handlar om att sätta text och bild på rätt sätt.

Läraren om denotation och konnotation

Denotation är det du ser i en bild. Ser du ett porträtt ser du en bild av en människa som exempelvis sitter/rider/promenerar eller vad personen nu gör. Detta kallas det piktoralplanet (det som är avbildat). I samma stund kommer dock en mängd tolkningar, konnotationer, av bilden: *Vem är personen, hur är denne klädd, vad säger miljön personen rör sig i?* Konnotationer handlar om vad du tolkar in beroende på din egen förståelse: *Vad får du egentligen för intryck av det du ser?*

Grundläggande utgångspunkter

Tänk på att ha samma marginal (samma längd till kanten). Låt den vara minst 2 cm Bestäm dig för en layout. Om du till exempel bestämmer dig för en mittjustering måste du se till att mitten på både bild och text hamnar därefter. Mät med linjal och gör ett tunt blyertsstreck (tryck inte för hårt med pennan) så ser du var text och bild ska placeras. Placera texten så att titel och författare syns tydligt, och planera noga hur mycket plats texten ska ta. Mät ut antalet bokstäver med linjal så blir det rätt. Planera var bilden ska sättas. Om bilden är hela bakgrunden så kommer texten att täcka en del av bilden – se till att det blir en oviktig del som försvinner. Du kan arbeta på samma papper eller klippa och klistra för att få bilder och text rätt. Texten kan skrivas ut eller kalkeras in på rätt ställe. Alternativt kan bilden scannas och bearbetas i dator.

Vilka konnotationer får du av exemplen nedan? Hur förstärker texten intrycket?

Metod – Instruktion till bokomslaget

Den här uppgiften går ut på att göra ett bokomslag med rätt konnotationer till bokens text. Du måste även tänka på hur bokstäverna ser ut och hur du organiserar text och bild – layout. Börja med att läsa igenom bokens text. Verkar boken spännande? Sorglig? Rolig? Är det en bok för barn, ungdomar eller vuxna? Detta påverkar hur din bild ska se ut. Skriv ned några intryck du får från texten. Gör två olika skisser med de två layoutförslagen från arbetsbladet. Vilken passar bäst? Glöm inte att välja ett typsnitt (stil på bokstäverna) som passar till din bild! När du är klar med ditt bokomslag skriver ned du vilka konnotationer du fick av boken och hur du gestaltat dessa i bilden. Du kan skriva på baksidan av bilden eller på ett separat papper.

Förslag på texter (böcker) till uppdraget

Gunnlaug Ormstungas saga, okänd författare

Gunnlaug växer upp som fosterson hos Torstein tillsammans med dennes dotter Helga. När han växt upp så frågar han henne och hennes far om giftermål, men Torstein säger att han ska svara efter Gunnlaug varit på resa i Sverige. Under sin färd möter Gunnlaug Hrafn, som också är från Island. De två blir bittra fiender och Hrafn svär att hämnas på Gunnlaug. Innan denne återvänder så reser Hrafn till Torstein och får lov att gifta sig med Helga.

När Gunnlaug återvänder visar det sig att Helga fortfarande håller av honom och han skänker henne en dyrbar kappa. Därefter utmanar han Hrafn på envig. Striden blir dock oavgjord och dessutom förbjuds tvekamper på Island. De beslutar då i hemlighet att göra upp i Norge istället. Väl där kämpar de igen och Gunnlaug lyckas hugga av foten på Hrafn. Han ber då om att få sluta striden, men Hrafn vill fortsätta "bara han får lite vatten". Gunnlaug hämtar vatten till Hrafn i sin hjälm och då han är utan rustning hugger Hrafn honom i huvudet! Båda dör och Helga gifter sig med en ny man. Dock sparar hon kappan hon fick av Gunnlaug, som hon slutligen dör insvept i.

Den gamle och havet, Ernest Hemingway

Den gamle fiskaren Santiago, bosatt på Cuba, har i 84 dygn gjort sina fisketurer utan resultat. På den 85:e dagen får han dock napp, den största svärdfisk han någonsin sett. I ett och ett halvt dygn kämpar han med att dra upp fisken. Slutligen lyckas han harpunera den och binder den vid relingen på båten. På hemvägen får han återigen kämpa. Denna gång mot ett stim av hajar som vill beröva honom fångsten. När han väl kommer hem är det bara skelettet kvar av svärdfisken, och Santiago är lika fattig som när han seglade ut.

Djurfarmen, George Orwell

I originalförordet skriver Orwell att han fick inspirationen till boken under sin tid på republikens sida i det spanska inbördeskriget. "...Jag såg en liten pojke, kanske tio år gammal, som körde en stor arbetshäst längs en smal väg, och slog den så fort den försökte vända. Det slog mig att om bara sådana djur blev medvetna om sin styrka skulle vi inte ha någon makt över dem, och att människor utnyttjar djur på samma sätt som rika utnyttjar arbetarna."

Boken handlar om en bondgård, Manor Farm, där djuren bestämmer sig för att göra uppror mot bonden. Revolutionen äger rum, och livet på gården utvecklas inledningsvis till det bättre då djuren delar gårdens rikedomar mellan sig. Grunden för det nya samhället blir "alla djur är lika". De som styr farmen är grisarna Snöboll och Napoleon. Den goda tiden slutar när Snöboll blir bortjagad av hundar på befallning av Napoleon. Napoleon tar över gården, lär sig gå på två ben, och anklagar Snöboll för att ha stått på bondens sida. Han ändrar även mottot till "alla djur är lika, men vissa är mer lika". Gården utvecklas till en hemsk diktatur och alla de orättvisor som funnits under bondens regim kommer tillbaka. Dessutom angriper människorna, men de besegras efter ett blodigt slag. Slutligen bjuder Napoleon in människorna till överläggningar och blir så människolik att ingen kan se skillnaden på honom och en bonde (han kan till och med fuska i kort).

Varg-Larsen, Jack London

Boken handlar om Humphrey van Weyden, som efter en förlisning med ett ångfartyg plockas upp av fartyget "Ghost", som är på väg mot Japan för att jaga säl. Han ber om att få bli satt iland i närmsta hamn, men Varg-Larsen, kaptenen, är på dåligt humör och behöver en större besättning. Därför får "Hump", som han kommer att kallas, stanna på fartyget som skeppspojke. Miljön ombord är oerhört hård, men ingen vågar sticka upp mot den grymme och omänskligt starka kaptenen som för befälet.

Hump får prova på livet till havs och det blir en total omvändning mot hans stillsamma liv som författare och arvtogare. Allt eftersom lär han sig dock mer och mer och kommer även allt närmare Varg-Larsen, som även är mycket intelligent. Det hela utvecklas till en dragkamp där Varg-Larsen menar att "ensam är stark" och att man inte kan lita på andra. Hump å andra sidan erkänner visserligen att han har varit förslöad av sitt bekväma liv, men menar att svaga människor som samarbetar blir starkare än vad kaptenen kan bli i sin ensamhet. Slutligen lyckas hump fly och tar sig till en obobodd ö med en medpassagerare. Väl där upptäcker de att "ghost" har gått på grund. Kaptenen har blivit blind av en hjärntumör och besättningen har alla övergivit honom då de inte är rädda för honom längre.

Mörkrets hjärta, Joseph Conrad

Historien tar sin början med att sjökaptenen Marlow berättar för sina passagerare om hur han jobbade som kapten på en ångbåt i Afrika. Han får ett uppdrag i att hämta hem Kurtz, en man han hört väldigt mycket om sedan han kom till Afrika men som nu är spårlöst försvunnen. Marlow måste färdas på kongofloden till Kurtzs senast kända position för att ta reda på vad som har hänt honom. Företaget han arbetar för är mest oroliga för att de rikliga leveranserna av elfenben som tidigare skickades från Kurtz har upphört.

Längs med vägen blir de attackerade av brandpilar, och en besättningsman dödas. När de väl kommer fram till Kurtz station får de reda på att det var han som beordrat attacken på ångbåten. Han har lyckats göra sig till härskare i trakten genom att använda sin karisma och sina överlägsna vapen. Hans skäl för detta var från början att samla på sig mer och

mer elfenben. Det framkommer att han har slutat jaga och istället leder sina "trogna" på plundringståg där han spetsar motståndarnas huvuden på pålar. Marlow lyckas dock få med sig Kurtz, som blivit svårt sjuk, tillbaka nerför floden. En kort tid efter de har kommit tillbaka dör Kurtz och i sina sista andetag yttrar han orden "fruktansvärt, fruktansvärt". Marlow letar upp Kurtz fästmö i Europa och informerar henne om dennes död. Han klarar dock inte att berätta vad hans sista ord egentligen var och säger att han sa hennes namn.

Den azurblå stäppen, Michail Sjolochov

"Den azurblå stäppen" är en samlingsvolym med sju noveller som alla behandlar inbördeskriget i Ryssland efter revolutionen. Boken utspelar sig på landsbygden och handlar om hur kriget ställer det gamla mot det nya, hur bybor, eller till och med familjemedlemmar hamnar mot varandra i konflikten. Berättelserna är grymma och handlar ofta om hur folk reagerar i vredesmod och då gör saker som sedan inte går att ångra. Andra återkommande teman är situationer där folk måste göra fruktansvärda val där inget alternativ är bra och trångsynthet och rädsla för det nya får de mäktiga att begå våldsamheter för att bevara sin position. Sjolochov skildrar hur människorna resonerar, vilket gör att man får en trovärdig inblick i varför tragedierna sker.

Lgr22 Syfte

Utveckla förmåga att skapa bilder med olika tekniker, verktyg och material.

Förmåga att analysera samtida och historiska bilders innehåll, uttryck och funktioner.

Centralt innehåll*

Framställning av berättande, informativa och samhällsorienterande bilder om frågor som är angelägna för eleverna. Former, färger och bildkompositioner samt deras betydelsebärande egenskaper och hur dessa kan användas i bildskapande arbete.

Betygskriterier*

Eleven framställer olika typer av bilder med **väl genomarbetade** uttrycksformer anpassade till syfte och sammanhang så att budskapet framgår.

I bildarbetet använder eleven olika tekniker, verktyg och material på ett **väl fungerande** sätt och **prövar och omprövar systematiskt** hur dessa kan kombineras för att skapa olika uttryck.

Eleven utvecklar i **stor** utsträckning idéer med utgångspunkt i inspirationskällor och andra uppslag. Utifrån syftet med bildarbetet väljer eleven ett **väl fungerande** tillvägagångssätt och ger **välutvecklade** motiveringar till sina val. Under arbetsprocessen formulerar och väljer eleven handlingsalternativ **som leder framåt**.

* årskurs 7-9